

## VOLUM

### 1r BATXILLERAT

## INTRODUCCIÓ

L'assignatura de Volum introduïx l'alumnat en l'estudi i anàlisi de les formes i manifestacions de caràcter tridimensional, per a completar la seua visió plàstica i contribuir al desenrotllament de la seua formació artística. A través dels continguts teòrics pràctics, l'alumnat desenrotllarà també habilitats i capacitats creatives, i seran dotats de conceptes tècnics i experiències suficients per a poder ser conscients de les múltiples facetes que conté l'art i d'esta manera fomentar-hi una actitud crítica davant.

L'assignatura prepara l'alumnat per a comprendre les formes geomètriques que generen l'estructura dels objectes, els elements formals que li conferixen, però també els materials i les tècniques utilitzats. En definitiva, els ensenya a veure, conèixer i disfrutar de les formes volumètriques que existixen al seu voltant. Al ser el món que ens rodeja tridimensional, és necessari que l'estudiant d'arts prenga consciència de l'entorn físic, i que comprenga les característiques específiques dels objectes i de l'espai pel que fa a la seua estructura, estètica i funció.

La concepció de formes tridimensionals precisa d'una anàlisi simultània de diverses perspectives des d'angles distints. Sovint estem tan preocupats amb la visió frontal d'un disseny que deixem de costat altres vistes o perspectives. La matèria de Volum contribuïx a enriquir la formació de l'alumnat al fer exercitar els mecanismes de percepció de les formes volumètriques. Per a això, s'analitzen aspectes formals i del coneixement del llenguatge icònic, facilitant les pautes per a la comunicació amb el mitjà. D'esta manera, la matèria Volum contribuïx al desenrotllament de dos aspectes de la formació artística estretament relacionats entre si com són la percepció sensorial i intel·lectual de la forma i la creació d'objectes tridimensionals.

Per a entendre la concepció del volum analitzarem un element essencial com és la llum per la seua influència en la percepció i configuració dels objectes. Tindrem en compte, a més, aspectes socials i històrics quant al concepte escultòric, sobretot del segle XIX i del segle XX, que ajudarà a entendre les últimes tendències.

Les diferents formes escultòriques, com per exemple l'escultura exempta o de ple volum, així com l'escultura en relleu, estaran presents en l'aprenentatge de manera teòrica, però sobretot des del punt de vista procedimental. Per a això, els continguts se centraran en els mètodes bàsics per a produir amb materials una escultura com són la talla, el modelatge, la construcció i també s'aprendrà el mètode del buidatge per a la reproducció de la peça. La matèria de Volum, impartida en el primer curs del batxillerat d'arts i mostrarà a l'alumnat una visió global quant a les tècniques tradicionals, però també les més actuals.

D'altra banda, a l'hora d'analitzar i construir els objectes, és essencial reconèixer els materials més habituals com són el fang, la fusta, la pedra, el marbre, etc., però també fa falta conèixer algunes de les tècniques com, per exemple, la terracota, cera perduda, bronze fos, talla directa, estofat, forja, tècnica mixta, i de la mateixa manera aprofundirem en l'ús dels útils i ferramentes adequats per a cada cas. Tots estos continguts capacitaran l'alumnat per a comprendre que la forma, grandària, color i acabat final de gran part dels objectes produïts per l'home estan determinats, en gran manera, per les tècniques utilitzades i els materials amb què està construït. A més s'analitzaran altres aspectes o condicionants com són la funció i finalitat de l'objecte, l'ús, evolució i l'entorn cultural en què es desenrotlla.

Estos continguts teòric pràctics estaran presents en els quatre blocs en què s'ha dividit la matèria i que no tenen un caràcter seqüencial, sinó que, com que es tracten d'una matèria eminentment pràctica, han d'abordar-se de manera simultània.

En referència a la contribució de l'àrea a l'adquisició de les competències clau, l'àrea de Volum contribuïx al desenrotllament de totes estes, atés el seu caràcter integrador.

En primer lloc, l'àrea desenrotlla plenament la competència de Consciència i expressions culturals, vehiculant l'expressió creativa d'idees, experiències i emocions a través de les arts gràficoplàstiques, visuals i audiovisuals, donant importància als valors estètics i a les habilitats de cooperació, i a la utilització de tècniques i

recursos dels llenguatges artístics. També es treballa l'habilitat per a comparar opinions creatives i expressives d'un mateix i dels altres, amb esperit crític i actitud oberta i respectuosa cap a les manifestacions artístiques desenrotllades en l'aula i, sobretot, la creativitat i voluntat de cultivar les pròpies capacitats estètiques, per mitjà de l'expressió artística a través de la imatge i la participació en la vida cultural. D'altra banda, té molta rellevància per a l'àrea l'estudi de les manifestacions artístiques, la seua apreciació i gaudi, i la consciència de l'herència cultural en arts plàstiques, fotografia, cine, vídeo-creació.

L'adquisició de la competència digital en esta àrea s'evidencia en gran part dels continguts del currículum relatius al món de la imatge que la dita informació incorpora. A més, l'ús de les TIC i dels recursos tecnològics específics no sols suposa una ferramenta potent per a produir creacions visuals i audiovisuals, sinó que, al seu torn, millora l'aprenentatge competencial tecnològic.

La competència matemàtica i competències bàsiques en Ciència i tecnologia es treballen de manera transversal en tota l'àrea. A la competència per a aprendre a aprendre es contribuïx afavorint la reflexió sobre els processos i l'experimentació creativa, ja que implica la presa de consciència sobre les pròpies capacitats i recursos, així com l'acceptació dels propis errors com a instrument de millora. Tot el procés creatiu i el seu desenrotllament en l'assignatura de Volum contribuïx de manera especial a potenciar en l'alumnat el sentit de la iniciativa i l'esperit emprenedor. Al mateix temps, l'àrea ha d'incidir en la formació de codis ètics, que preparen l'alumnat com a futur ciutadà en l'ús correcte en l'expressió i comunicació artística, visual i audiovisual.

Estos continguts han de ser, per tant, entesos com elements d'anàlisi i treball comú a tots els nuclis. Un enfocament competencial i pràctic, per mitjà del qual els estudiants s'expressen a través de la imatge, aplicant amb rigor coneixements i tècniques que ja han adquirit i que genere participació i el desenrotllament de la creativitat i sense oblidar el propi caràcter de la matèria especialment motivador.

Respecte als elements transversals, es fa referència en la majoria dels blocs de continguts a la importància de la comprensió lectora i expressió escrita necessària per a la resolució d'exercicis, així com a l'expressió i comunicació oral atenent de manera especial a la terminologia i vocabulari específic de la matèria. A més, l'expressió artística adquirix rellevància en l'aprenentatge de la matèria i com a llenguatge interdisciplinari i transversal facilita la comprensió, expressió i comunicació en diferents formats visuals i audiovisuals. En Volum, com en la majoria de les matèries, es fa necessari a l'ús de les TIC que, sens dubte, faciliten l'aprenentatge de continguts i processos. De la mateixa manera s'incidix en el desenrotllament de l'esperit emprenedor i l'educació cívica i constitucional, sense perdre de vista la igualtat entre hòmens i dones, la prevenció i resolució de conflictes, situacions de risc derivades de la utilització de les TIC i, per descomptat, el foment del desenrotllament sostenible i preservació del medi ambient.

Així doncs, l'objectiu de l'assignatura és promoure el desenrotllament de la capacitat creadora atenent a l'expressió del volum, potenciant la producció divergent que permet als alumnes i les alumnes aportar solucions pròpies i originals, la qual cosa comporta emparellar la percepció i la imaginació amb coneixements pràctics i tècnics.

#### Continguts i criteris d'avaluació de l'assignatura Volum

##### Curs 1r Batxillerat

Bloc 1: Tècniques i materials de configuració. Curso 1r Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	CC
Percepció visual de l'espai i de la forma. Diferències entre geometria en el pla i generació del volum. Construcció de figures geomètriques a partir dels seus desenrotllaments	BL1.1. Definir el concepte de l'escultura i el volum, identificar els materials i tècniques adequats per a la seua representació i experimentar en propostes senzilles el pas de les formes bidimensionals a les tridimensionals.	CMCT CAA CEC

<p>plans. Deformacions de superfícies planes com a introducció de la tridimensionalitat.</p> <p>Obtenció de formes volumètriques a partir del pla creant estructures obertes i tancades com a aproximació al concepte de relleu i d'escultura exempta. Materials: cartolines, cartó ploma, tisores, full, i materials d'acabat final i texturitzat.</p> <p>Anàlisi d'obres escultòriques de la història de l'art, tenint en compte els aspectes més notables de la seua configuració tridimensional. Introducció a les tècniques escultòriques incidint en el coneixement del modelatge, tant en relleu com exempta, així com l'aplicació del buidatge en escaiola, tant a nivell pràctic com a teòric, estudiant els principis de l'escultura i la seua evolució històrica.</p> <p>Utilització adequada de les expressions tècniques corresponent als continguts de la matèria, fomentant l'estudi i la utilització responsable de materials i instruments escultòrics.</p> <p>Planificació dels projectes, des de l'esbós fins a l'obra final, adequant la tècnica a la proposta de treball.</p> <p>Consolidació de la terminologia conceptual específica de l'àrea.</p> <p>Ferramentes digitals de busca i visualització. Busca en xarxes socials, blogs, wikis, fòrums, pàgines web especialitzades, diccionaris i enciclopèdies en línia, bases de dades especialitzades. Valoració dels aspectes positius de les TIC per a la busca i contrast d'informació. Organització de la informació seguint diferents criteris.</p> <p>Reconeixement de les qualitats emotives i expressives dels mitjans gràficoplàstics, i gaudi en el procés de producció artística.</p> <p>Expressió d'emocions bàsiques, idees, accions i situacions al realitzar les seues obres. Respecte pel treball dels altres.</p> <p>Iniciativa i innovació</p> <p>Autoconeixement. Valoració de fortaleces i debilitats</p> <p>Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació.</p> <p>Resiliència, superar obstacles i fracassos.</p> <p>Perseverança, flexibilitat.</p> <p>Pensament alternatiu. Sentit crític</p>	<p>BL1.2. Reconèixer les principals tècniques de realització volumètrica, seleccionar les més adequades i aplicar-les amb destresa i eficàcia a la resolució de problemes de configuració espacial per a poder desenrotllar projectes escultòrics de forma ordenada i correcta execució.</p> <p>BL1.3. Dibuixar els esbossos d'una peça, dissenyar la maqueta i construir una peça final tridimensional en paper, cartó, cartolina tenint en compte l'estructura interna, envergadura de la peça i aspectes formals (geomètrica, orgànica) i seguint el procés de manera ordenada i correcta execució.</p> <p>BL1.4. Analitzar obres d'art de diferents èpoques per a poder desenrotllar les tècniques escultòriques bàsiques i reconèixer-hi els conceptes volumètrics bàsics (proporció, formes positives i negatives, concavitat i convexitat).</p> <p>BL1.5. Elaborar una escultura seguint en el procés els passos necessaris per a la seua completa realització a partir dels recursos escultòrics.</p> <p>BL1.6. Reconèixer la terminologia conceptual de l'assignatura i del nivell educatiu i utilitzar-la correctament en activitats orals i escrites de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional.</p> <p>BL1.7. Analitzar els recursos de les tecnologies de la informació i la comunicació i la seua aportació al desenrotllament del llenguatge plàstic, visual audiovisual i identificar els recursos dels mitjans de comunicació de lliure accés com és internet.</p>	<p>CMCT SIEE CEC</p> <p>CMCT CAA CEC</p> <p>CMCT SIEE CEC</p> <p>CMCT CAA CEC</p> <p>CCLI CAA</p> <p>CD CEC</p>
--	---	---

Bloc 2: Elements de configuració formal i espacial. Curs 1r Batxillerat

Continguts	Criteris d'avaluació	CC
<p>Estudi constructiu de la forma volumètrica i la seua anàlisi basat en la perspectiva formal, així com el tractament del buit com a element expressiu i d'estudi a través dels elements estructurals de la forma, punt, línia, pla i textura.</p> <p>Elements del llenguatge volumètric: pla, relleu textures, còncav/convex, buit/ple, espai, massa.</p> <p>La forma volumètrica. Volum massa i volum virtual. Formes obertes, tancades, còncaves, convexes, buides, rectilínies, de revolució. Deformació de la forma volumètrica.</p> <p>Forma i espai: positiu i negatiu. El buit com a element expressiu de la forma i la seua manipulació.</p> <p>Apreciació dels objectes del món quotidià com a organitzacions formals de caràcter tridimensional. La forma i el llenguatge tridimensional.</p> <p>Patrons i pautes de la naturalesa. Tipus de formes volumètriques adaptades al disseny d'objectes elementals d'ús comú com a mitjà d'estudi i d'anàlisi.</p> <p>La importància del sentit del tacte. Estimació de l'expressivitat dels materials: les textures.</p> <p>La creació i el disseny d'objectes. L'objecte: les seues característiques i funció. El projecte: el seu desenrotllament. Experimentació amb la il·luminació i la ubicació espacial de les peces volumètriques elaborades.</p> <p>Busca i elaboració d'alternatives a la configuració tridimensional d'un objecte o peça de caràcter escultòric, descomponent en unitats elementals i reorganitzant les dites unitats fins a aconseguir composicions plàsticament expressives, equilibrades i originals.</p> <p>Plans seriats, estructures lineals, capes lineals, línies enllaçades, estructures polièdriques, prismes i cilindres.</p>	<p>BL2.1. Identificar els elements que caracteritzen el llenguatge tridimensional, manejar el vocabulari específic i la terminologia adequada i utilitzar-lo de manera expressiva i argumentant els punts de vista, gustos i preferències de manera crítica.</p> <p>BL2.2. Representar una peça volumètrica adequant la tècnica a la forma representada i a la seua finalitat (funcional, decorativa o ornamental) i seleccionar l'acabat, gamma cromàtica i material segons la seua finalitat expressiva i comunicativa.</p> <p>BL2.3. Identificar els elements del llenguatge volumètric i realitzar composicions creatives que evidencien la comprensió i aplicació dels fonaments del llenguatge tridimensional.</p> <p>BL2.4. Compondre peces tenint en compte per a la seua realització volumètrica la tècnica del relleu i de l'escultura exempta, així com les seues diferències i característiques, aplicant l'estudi dels elements estructurals al desenrotllament del sentit del tacte i experimentant amb la il·luminació i la ubicació de les peces.</p> <p>BL2.5. Utilitzar les textures, acabats i tractaments cromàtics en l'elaboració de composicions tridimensionals simples tenint en compte les intencions expressives i la qualitat plàstica dels materials i avaluar els resultats de forma crítica.</p> <p>BL2.6. Descompondre un objecte o peça de caràcter escultòric en unitats elementals per a reorganitzar els elements formals amb noves composicions plàsticament expressives, equilibrades i originals, establint relacions coherents i unificades entre idea, forma i matèria.</p> <p>BL2.7. Descriure la relació existent entre forma i proporció en les obres escultòriques, relacionar-la amb els cànons de proporció de les diferents</p>	<p>CMCT CAA CEC</p> <p>CAA CEC CMCT</p> <p>SIEE CEC</p> <p>CAA CMCT</p> <p>SIEE CEC</p> <p>CMCT CAA CEC</p> <p>CMCT CAA</p>

	cultures i períodes artístics i analitzar les diferències compositives entre les realitzacions volumètriques en relleu i les exemptes.	CEC
--	--	-----

Bloc 3: Anàlisi de la representació tridimensional. Curs 1r Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	CC
<p>Construcció de formes tridimensionals. Relleu de llosetes per impressió de textures, conceptes de baix relleu, mig relleu, alt relleu, addició i sostracció de material.</p> <p>Formes geomètriques/orgàniques, obertes/tancades, còncaues/convexes, plenes/buides, de revolució.</p> <p>Forma i espai: positiu i negatiu. El buit com a element expressiu de la forma.</p> <p>Formes exemptes creades amb estructura buida (construcció d'armadura amb fusta i fil d'aram) així com a partir de volums realitzats amb planxes de fang i estructures cilíndriques o prismàtiques amb l'objectiu de crear formes orgàniques recognoscibles.</p> <p>Coneixement teòric de les tècniques escultòriques: modelatge (tipus d'argila, formes sòlides, buides, construcció de carcassa, altres materials), talla (directa o reproductiva, en pedra o en fusta, altres materials), buidatge (tipus de motles, oberts, amb eixida, sense eixida, perduts, desemmotlat, altres materials per a motles), tractament de metalls (en fred i en calent, deformació, separació, per parts i forja), fosa (a la cera perduda, a l'arena, galvanoplàstia, pàtines), tècnica de la terracota i fonaments de la ceràmica (conceptes de bescuitat, vitrificat, tècniques de pintura sota coberta i sobrecoberta).</p> <p>Utilització de la tècnica additiva del modelatge, tant en relleu com exempta, així com l'aplicació del buidatge en escaiola en funció del significat i els aspectes comunicatius de cada obra, reflexionant sobre el grau d'iconicitat aplicat.</p> <p>Creació de formes tridimensionals aplicant la sostracció de material pròpia de la talla, utilitzant materials adequats a l'aula, com ara blocs de poliestiré expandit o d'escaiola, que faciliten a l'alumnat entendre la configuració tridimensional del volum.</p> <p>Apreciació, valoració i gaudi del patrimoni artístic i cultural de la Comunitat</p>	<p>BL3.1. Explorar les formes tridimensionals, i utilitzar-les de manera creativa en una peça escultòrica d'índole decorativa i funcional.</p> <p>BL3.2. Analitzar des del punt de vista formal objectes presents en la vida quotidiana, identificant i apreciand els aspectes més notables de la seua configuració i la relació que s'establix entre la seua forma i la seua estructura.</p> <p>BL3.3. Representar formes tridimensionals tenint en compte el procés d'abstracció (geometrització i esquematització) i analitzar les relacions que s'establixen entre la realitat i la representació tridimensional elaborades a partir d'estes.</p> <p>BL3.4. Construir formes tridimensionals de manera expressiva utilitzant la tècnica escultòrica més idònia a la finalitat desitjada, tenint en compte les característiques pròpies dels materials i la tècnica i avaluar els resultats argumentant de forma crítica els seus punts de vista.</p> <p>BL3.5. Analitzar les formes bidimensionals i tridimensionals de l'entorn quotidià i descriure els aspectes formals, estructurals, estètics i expressius que les caracteritzen.</p> <p>BL3.6. Reconéixer el patrimoni artístic i cultural de la Comunitat Valenciana i de l'Estat espanyol com un mitjà de comunicació i gaudi individual i col·lectiu, i contribuir a la seua defensa i conservació a través de la divulgació d'obres d'art i mitjans audiovisuals que formen part del dit patrimoni, expressant els seus coneixements de forma crítica.</p>	<p>CAA CEC</p> <p>CMCT CAA</p> <p>CAA CEC</p> <p>SIEE CEC</p> <p>CAA CSC CEC</p> <p>CEC CSC CAA</p>

Valenciana i de l'Estat espanyol, així com contribució a la seua defensa, conservació i desenrotllament.		
--	--	--

Bloc 4: El volum en el procés de disseny. Curs 1r Batxillerat		
Continguts	Criteris d'avaluació	CC
<p>Estudis i professions vinculats amb els coneixements de l'àrea.</p> <p>Autoconeixement d'aptituds i interessos.</p> <p>Procés estructurat de presa de decisions</p> <p>Principis del disseny i projecció d'elements tridimensionals, disseny modular, repetició i gradació, variacions posicionals.</p> <p>Anàlisi dels aspectes materials, tècnics i constructius dels productes de disseny tridimensional.</p> <p>Procés d'anàlisi i síntesi com a metodologia de treball per a generar formes tridimensionals.</p> <p>Creació i disseny de peces escultòriques senzilles en funció del tipus de producte proposat.</p> <p>Elaboració i disseny d'objectes funcionals, seguint un procés de desenrotllament d'esbossos, maquetes o models de prova que permeten visualitzar la tridimensionalitat d'un projecte de disseny objectual.</p> <p>Pensament mitjans-fi</p> <p>Estratègies de planificació, organització i gestió.</p> <p>Selecció de la informació tècnica i recursos materials.</p> <p>Estratègies de supervisió i resolució de problemes.</p> <p>Avaluació de processos i resultats.</p> <p>Valoració de l'error com a oportunitat.</p> <p>Habilitats de comunicació</p> <p>Pensament mitjans-fi</p> <p>Pensament alternatiu</p> <p>Estratègies de planificació, organització i gestió de projectes. Selecció de la informació tècnica i recursos materials.</p> <p>Procés estructurat de presa de decisions. Calibratge d'oportunitats i riscos.</p> <p>Estratègies de supervisió i resolució de problemes.</p> <p>Avaluació de processos i resultats.</p> <p>Valoració de l'error com a oportunitat.</p>	<p>BL4.1. Buscar i seleccionar informació sobre els entorns laborals, professions i estudis vinculats amb els coneixements del nivell educatiu; analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i comparar-les amb les seues pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.</p> <p>BL4.2. Analitzar la metodologia general de projecció, identificant i relacionant els elements que intervenen en la configuració formal dels objectes i en la seua funcionalitat per a resoldre problemes de configuració espacial d'objectes tridimensionals de forma creativa, lògica, racional i, adequant els materials a la seua funció estètica i pràctica</p> <p>BL4.3. Planificar el procés de realització d'un projecte des dels primers esbossos fins a l'obra final, entenent el procés projectual, tant individual com en grup, col·laborant en la realització de projectes plàstics en equip, valorant la cooperació com una font de riquesa en la creació artística.</p> <p>BL4.4. Superar estereotips i convencionalismes en la representacions visuals i plàstiques, evitant qualsevol forma de discriminació (raça, sexe, cultura) i identificar les influències que exercixen valors artístics propis d'altres cultures respectant les seues formes d'expressió.</p> <p>BL4.5. Cuidar de l'entorn de treball i del medi ambient utilitzant de forma responsable els recursos i reciclar materials per a l'elaboració de representacions visuals i plàstiques, personals i col·lectives.</p>	<p>CMCT CAA CEC</p> <p>CMCT SIEE CEC</p> <p>SIEE CAA</p> <p>SIEE CSC CEC</p> <p>CMCT CSC</p>

<p>Habilitats de comunicació.</p> <p>Esforç per a superar estereotips i convencionalismes en la representacions visuals i plàstiques i rebuig davant de qualsevol forma de discriminació per raó de raça sexe o cultura.</p> <p>Respecte per les maneres d'expressió diferents de la nostra, acceptant i argumentant les influències que exercixen els valors artístics propis d'altres cultures que coexistixen amb la nostra.</p> <p>Desenrotllament d'una actitud de respecte per l'entorn de treball i el medi ambient utilitzant de forma responsable els recursos i reciclant materials per a l'elaboració de representacions visuals i plàstiques, personals i col·lectives.</p>		
---	--	--

#### COMPETÈNCIES DEL CURRÍCULUM

CCLI: competència comunicació lingüística.

CMCT: competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.

CD: competència digital.

CAA: competència aprendre a aprendre.

CSC: competències socials i cíviques.

SIEE: sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

CEC: consciència i expressions culturals.